

ת"פ 17250/10/15 - מדינת ישראל נגד צבי בראשי

בתי משפט

ת"פ 17250-10-15
30 יוני 2016

בית המשפט המחוזי ירושלים
לפני כב' השופטת רבקה פרידמן-פלדמן
בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

הנאשם

צבי בראשי

גזר דין

1. הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירת הצתה לפי סעיף 448 רישא לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "החוק").

2. בהתאם לאמור בכתב האישום המתוקן, שבתאי בראשי (להלן: "המתלונן") הינו אחיו של הנאשם והבעלים של חנות הרהיטים "רהיטי מעיין" שנמצאת ברח' פועלי צדק 2 בירושלים (להלן: "החנות"). בין הנאשם למתלונן קיים סכסוך ירושה ארוך שנים.

ביום 7.10.15 בשעה 16:40 לערך, הגיע הנאשם לחנות כשהוא מצויד בשקית ובה נוזל דליק, וכן בגפרורים אותם החזיק בכיס מכנסיו. הנאשם נעמד במרכז החנות, הסתכל סביבו, והניח את השקית ובה הנוזל הדליק על שולחן בסמוך לאזור הספות בחנות. בסמוך למקום בו התמקם הנאשם, ישבו באותה עת על אחת הספות בחנות שלושה אנשים ודיברו ביניהם. הנאשם הוציא מתוך השקית בקבוק של נוזל דליק, ושפך את תוכנו על שתי ספות במרכז החנות. הנאשם הניח את בקבוק הנוזל הדליק על השולחן, הוציא קופסת גפרורים מכיס מכנסיו, הדליק גפרור זרק אותו על הספה הראשונה, הספה נדלקה מיד ובערה. הנאשם הדליק בזה אחר זה שלושה גפרורים נוספים שאותם זרק על הספה השנייה בניסיון להבעירה. בשלב זה הגיע אשר פחימה שהינו עובד בחנות (להלן: "אשר"), וניסה באמצעות יריעת בד לכבות את הספה הראשונה, בלי הצלחה. בעוד אשר מנסה לכבות את השריפה, המשיך הנאשם והדליק שני גפרורים נוספים זרק אותם על הספה השנייה. הנאשם הפסיק את מעשיו רק לאחר שאחד מעובדי החנות פנה אליו ומשך אותו בידו. הנאשם לקח את השקית ובה בקבוק החומר הדליק והתרחק ממוקד השריפה. בעודו הולך פתח הנאשם את בקבוק הנוזל הדליק.

תסקיר שירות המבחן:

3. ביום 14.2.16 הגיש שירות המבחן תסקיר לגבי הנאשם.

על פי האמור בתסקיר, הנאשם בן 72, גרוש, אב לארבעה בגירים וסב לנכדים. תוארו משפחת המוצא של הנאשם

ועברו. בין השאר נאמר כי הנאשם הינו הבן השני למשפחה בת שבעה ילדים שתוארה כנורמטיבית וחמה. הנאשם עזב את לימודיו בכיתה ח' והשתלב בחברה לפיתוח עבודות עפר של אביו. בהמשך התגייס לצבא ושירת שירות מלא. זמן קצר לאחר שחרורו מהצבא נפטר האב במפתיע, דבר שהסב לנאשם קושי רגשי. בשנים הראשונות לאחר מכן ניהל הנאשם את העסק המשפחתי, והחברה, שהייתה רשומה על שמו, הצליחה וגרפה רווחים. בהמשך הצטרפו שני אחים כשותפים, אחד מהם הוא המתלונן. בתחילת שנות השמונים החלו מחלוקות עסקיות בין האחים והנאשם החל לעבוד בנפרד. מאז כשלו מרבית עסקיו, הוא צבר חובות והפסיד נכסים. לאור זאת חש פגוע מאחיו, שלתחושתו הותירו אותו להתמודד עם חובות רבים אף שהוא סייע בידם. מאמצע שנות התשעים התדרדרו היחסים שבין האחים, בעיקר סביב נכסים משפחתיים וחלוקת הירושה שהותיר האב. הנאשם חש שהמתלונן רודף אותו ומרבה בתביעות כלפיו, תוך שהוא מנסה לנשל אותו מנכסיו. יתר האחים הצטרפו למתלונן, ובשנים האחרונות אין ביניהם לבין הנאשם כל קשר. עם זאת, הנאשם ביטא צער על הנתק.

היחסים של הנאשם עם גרושתו ועם שאר בני המשפחה הגרעינית טובים, והם מסייעים לו ואף מפקחים עליו במסגרת מעצר הבית בו הוא נתון.

הנאשם סובל מבעיות רפואיות ובחודשים האחרונים הוא מחובר למכונת חמצן בגין מחלת ריאות ממנה הוא סובל. בנוסף, הנאשם עבר אירוע מוחי וממסמך רפואי עולה כי ישיבה בבית הסוהר עלולה לסכן את חייו.

בעברו של הנאשם עבירת מס משנת 2000.

ביחס לעבירה דנן, נאמר בתסקיר שהנאשם קיבל אחריות למעשיו ומסר כי יומיים לפני האירוע ניסה לשוחח עם המתלונן על הצורך לאחד את המשפחה, אך נענה בתגובה עוינת שכללה איומים על ילדיו ונכדיו. הנאשם חש כעס, תסכול ואוזלת יד, ואלה הביאו אותו למעשיו. הנאשם הביע חרטה והדגיש שהמעשים אינם אופייניים לו. עם זאת, קצינת המבחן התרשמה שהנאשם אינו מבין את חומרת מעשיו והוא מתמקד בעצמו כקורבן.

שירות המבחן שוחח עם אחד מבניו של הנאשם, אשר משמש כמפקח עליו. הבן תיאר כי אביו חש שהוא גידל וטיפח את אחיו והם לא תמכו בו ואף התנכלו לו. ציין כי הוא לא נתקל בעבר בדפוס התנהגות אלימים אצל אביו. לטענתו ייתכן שהאיומים שהשמיע המתלונן על נכדיו של אביו, הם שהביאו אותו להתנהגותו. הבן הדגיש שמעשי אביו לא יחזרו על עצמם.

לאור אלה - בשל אורח החיים התקין שמנהל הנאשם; השפעת ההליך המשפטי עליו; האחריות שלקח והצער שהביע; ובשל מצבו הרפואי הקשה, אשר יקשה עליו להתמודד עם מאסר בפועל - המליצה קצינת המבחן שלא להטיל על הנאשם עונש של מאסר, אלא שירות לתועלת הציבור לצד צו מבחן למשך שנה, מאסר על תנאי וקנס כספי.

הצהרת נפגע

4. המתלונן הגיש הצהרת נפגע (א/1). להצהרה צורפו המסמכים הבאים: א. מכתב מחברת הפניקס מיום 8.12.15, לפיו תביעת הביטוח נדחתה, מאחר שהנזק שנגרם על ידי בן משפחה אינו מכוסה בפוליסה; ב. טבלה ובה פירוט הרהיטים שנהרסו באירוע ומחירם. בסוף הטבלה מצוין בכתב יד: "הערה ישנם רהיטים ומוצרי נוי נוספים אשר ניזוקו ואינם נכללים ברשימה הנ"ל"; ג. הצעת מחיר מחברת 'אחים כליף' לניקוי וצביעה, בסך ₪ 44,840 כולל מע"מ;

ד. הצעת מחיר מחברת 'כרמל שטיחים ופרקטים' בסך 64,900 ₪ כולל מע"מ; ה. קבלה מחברת ניקוי ריפודים בסך 2,050 ₪; ו. חשבונית ממכבי האש בסך 1,216 ₪; ז. חשבונית מחברת 'א. דינמיקה אחזקות (2002) בע"מ' בגין שירותי ניקיון, בסך 3,127 ₪ כולל מע"מ.

5. על פי האמור בהצהרה, בשל האירוע נגרם למתלונן נזק כספי בסך 564,300 ₪, הכולל את הרכוש הרב שנשרף בחנות (כמפורט ברשימה שצורפה להצהרה), את ניקיון החנות ושיפוצה, ואת הסכום ששולם למכבי האש. כן ציין המתלונן שמאחר שהאירוע נגרם על ידי בן משפחה, הסכימה חברת הביטוח, לפני משורת הדין, לשלם לו סכום של 200,000 ₪, וכך נותר נזק של 364,000 ₪.

בנוסף, המתלונן מסר שנגרמה לו עגמת נפש רבה, הן ביחס לשותף לחנות והן ביחס לנזק התדמיתי שנגרם לחנות. עד היום יש בו פחד שהנאשם ישוב וישרוף את החנות.

עוד פירט המתלונן שהנאשם מתנהג באלימות גם בימים אלה, כאשר לדבריו פלש, בעצמו ובאמצעות בתו, לשתי דירות השייכות לכלל היורשים.

6. בחקירתו בבית המשפט ציין המתלונן כי בזמן השריפה הוא לא היה בחנות, הזעיקו אותו וכשהגיע ראה עשן ומכבי אש. כשנכנס לחנות ראה הכול פיח שחור. היה שם מנוף של כיבוי אש כי פחדו שהאש תתפשט לקומה השנייה. עיקר הנזק שנגרם הוא משבע-שמונה ספות שנשרפו, כל השאר מפיח וממים ששימשו לכיבוי השריפה.

לאחר האירוע, החנות הייתה סגורה שבעה ימים לצורך ניקיון ושיפוץ. מדובר בחנות שהוא נכנס אליה רק בחודש ינואר 2014, אחרי ששיפץ אותה בסכום של למעלה מ-2,000,000 ₪, כך שרוב הסחורה בחנות הייתה חדשה. אחרי האירוע נאלץ לקנות הכול מחדש.

כשציין בהצהרת הנפגע שההכנסות שנגרעו בשבוע הן 200,000 ₪, התכוון גם למכירות וגם להוצאות העובדים שלא עבדו. יש לו ארבעה עובדים, שסך המשכורות שלהם 70,000 ₪ בחודש.

יש לו שותף לחנות, דוד בוזגלו, אשר מנהל בפועל את החנות. הוא מילא תצהיר נפגע בשם שניהם, לא ידע שהשותף צריך להצהיר בנפרד.

לגבי הספות שנשרפו יש לו שמאות. השמאי גם צילם את הספות שנשרפו, העד ציין כי לא צירף לתצהירו את דו"ח השמאי כי סבר שאינו רלוונטי - השמאי הוא שמאי של חברת הביטוח. בעקבות דו"ח השמאי, הוא הגיש תביעה לחברת הביטוח, אך מאחר שחברת הביטוח דחתה את תביעתו, לא חשב שזה רלוונטי עוד. התביעה כרגע לא אצלו.

לא יודע אם המשטרה צילמה את החנות לאחר כיבוי השריפה.

הוצג למתלונן לוח צילומים שצולם על ידי שוטר שנכנס למקום לאחר שהשריפה כובתה (א/2). לדבריו, התמונות לא משקפות את המציאות, שכן נשרפו כמה ספות ולא רק שתיים כפי שנראה בתמונות. הספות שנשרפו הוצאו באותו לילה למחסן, וככל הנראה לכן השוטר לא ראה אותן. מכחיש שהשוטר צילם את החנות ביום השריפה.

לא הביא אישור על התשלום החלקי שקיבל מספר ימים קודם לכן מחברת הביטוח.

רשימת הרהיטים שנשרפו, אשר צורפה להצהרתו, נכתבה על ידי סוכן הביטוח ונשלחה אליו על ידי מזכירת הסוכן. צירף הצעת מחיר לניקוי החנות כי זה מה שהשמאי ביקש ממנו להביא. כך גם לגבי הצעת המחיר לשטיחים חדשים.

אין כרגע תביעה אזרחית על הנזק.

נוסף לרהיטים שנשרפו, יש נזק מעשן ופיח. כל מה שעשוי מבד - נהרס. הביא חברה שתנקה לו ריפודים שהיה אפשר לנקות, והגיש קבלה בעניין.

7. המאשימה הגישה שני דיסקים ממצלמות האבטחה של החנות, המתעדים את האירוע (מסרטונים אלה הוכן לוח הצילומים א/2), וכן את הרישום הפלילי של הנאשם (א/3).

ראיות הגנה לעונש:

8. מטעם הנאשם העיד בנו גיא בראשי -

הבן עובד כנהג ברכבת הקלה. לדבריו אביו הוא אדם שיודע לאהוב, והאהבה של אביו לנכדים היא "עילאית". מדובר באדם רגוע, בחיים לא קילל ולא אמר מילה רעה לאיש. אדם נינוח, חברותי. אוהב את ביתו ואת המשפחה יותר מכל.

ביום 7.10.15 היה עם ילדיו באירוע במסגרת עבודתו, כשאביו, הנאשם, התקשר ואמר לו ששרף את החנות של אחיו. לאביו ולבנו הבכור, בן 9, יש קשר נפשי מיוחד, ובשל מעצרו של הנאשם הוא נאלץ להמציא סיפור לאן הוא נעלם. כל האירוע לא נשמע לו הגיוני, "זה לא אבא שלי שעשה את זה" (עמ' 35). הם לא חונכו כך, זה דבר שממש לא יעלה על הדעת. הוא לא יודע איך אביו הגיע למצב הזה, וגם אביו לא ידע לענות על כך. הם מאד כועסים על הנאשם, גם היום, אדם שאפילו לא ניבל את פיו הלך ושרף חנות בלי לחשוב מה המשפחה שלו תצטרך לעבור. הוא, אחותו ואימו לא עוזבים את אביו לרגע, מפקחים עליו במסגרת מעצר הבית ונמצאים סביבו 24 שעות, דבר הפוגע קשות במשפחתו. הוא אומר לילדים שסבא לא מרגיש טוב כדי שיוכל להיות איתו. הנזק הנפשי שיכול להיגרם לילדים שלו הוא לדבריו "עצום", וזה הכאב הכי גדול שלו כרגע.

9. כן העידה מיכל בראשי, גרושתו של הנאשם - לדבריה, היא והנאשם היו נשואים כ-45 שנה, התגרשו בשנת 2000. אחרי הגירושים היא התגררה אצל בנה גיא וגם אצל הנאשם, שהיא עוזרת לו ושומרת עליו. עובדת כמזכירת ומנהלת חשבונות של בית ספר ממלכתי דתי בירושלים.

למרות שהתגרשה מהנאשם, יש ביניהם קשר חם מאד. הנאשם הוא "נשמה", מעולם לא הרים את קולו על אדם. לאורך כל השנים האחים שלו גנבו ועשקו אותו. היא תמיד שאלה אותו מה יהיה והוא ענה שהוא לא יכול לצאת מול אחיו. כך הם התדרדרו. אחיו של הנאשם לקחו והרסו להם כל מה שהיה, בין היתר מכרו להם את הדירה, ומאז כל הזמן הוצאה לפועל הגיעה אליהם. הם התגרשו כדי שהוצאה לפועל תעזוב אותה ותשאיר לה לפחות את המשכורת שלה. גידלה ארבעה ילדים לבד, עבדה בשתי עבודות. אחרי שהילדים גדלו ועזבו את הבית, הנאשם חזר לגור איתה. היא תמיד הייתה עם סבלנות ואהבה אל הנאשם כי אי אפשר היה אחרת.

הנאשם גידל את הילדים באהבה ואמונה, מעולם לא נתן מכה ולא כעס. הוא מאד קשור לנכדים. הם ידעו שהנכדים לא יעמדו בזה, אם ישמעו מה באמת קרה, לכן סיפרו להם שהנאשם נסע לדוד שלו בלונדון.

ביום האירוע הוא אמר לה ששרף את החנות והיה מזועזע. הוא לא הבין איך עשה את זה. "אי אפשר לכעוס עליו, אי אפשר כי הוא כל כך טוב, הוא כל כך נשמה. אני לא מבינה מה קרה לו. אני ממש לא מבינה" (עמ' 39).

10. הוגשה חוות דעת רפואית של פרופ' מרדכי רביד:

פורטו בעיות הבריאות השונות של הנאשם, אשר סובל, בין השאר, ממחלת ריאות חסימתית כרונית קשה מאד. הנאשם מחובר לחמצן 24 שעות ביממה, ולדברי פרופ' רביד, ללא חמצן מצבו יתדרדר במהירות בתוך דקות, אפילו עד מוות. בשל מצבו הבריאותי של הנאשם, קשה ומסוכן מאד לבצע בו פעולות כירורגיות, מה שמקשה על הטיפול בו. להערכתו של פרופ' רביד, תוחלת חייו של הנאשם גם בתנאים אופטימליים, קצרה ועומדת לכל היותר על שלוש שנים. בית החולים שבכלא רמלה אמנם יכול לטפל בנאשם ולהשגיח על מצבו, אך: "למיטב ידיעתי, בשעות הערב והלילה, אין בבית החולים שבכלא צוות מקצועי (רופא מרדים או רופא טיפול נמרץ) המיומן לבצע התערבות מהירה כמו צנרור הקנה (אינטובציה) והנשמה או טיפול מידי בהפרעות קצב חדריות או בבצקת ריאות. אירועים כאלה עלולים להתפתח בחולה זה במהירות וללא התרעה מוקדמת". עוד הוסיף פרופ' רביד שתנאי המאסר, לאדם שאינו רגיל בכך, עלולים לגרום סוג של הלם נפשי ואובדן עשתונות, ובמצבו הרפואי של הנאשם, מעמסה נפשית זו עלולה לגרום להרעה במצבו ולהפר את שיווי המשקל העדין שהנאשם מצוי בו היום, עד כדי סיכון לחייו. לפיכך, מסכם פרופ' רביד: "בתנאי מאסר רגילים אין לו סיכוי לשרוד".

בעדותו בבית המשפט הסביר פרופ' רביד כי הנאשם תלוי לחלוטין בחמצן החל מחודש יוני 2015, והוא נושא על גבו מחולל חמצן. מחסור בחמצן יכול לגרום לשורה של תופעות, החל מאיבוד הכרה, דרך בצקת ריאות, הפרעת קצב ועוד. אלו סיכונים בהסתברות גבוהה. לא יודע אם הנאשם היה מחובר למחולל החמצן בזמן ביצוע העבירה, ולא הוא הרופא שקבע שעל הנאשם להיות מחובר לחמצן אלא רופא ריאות, אך ייתכן שאדם יהיה תקופה מסוימת בלי חמצן. על כל פנים, הוא נמצא בסיכון. כאשר ציין בחוות דעתו שהנאשם זקוק לגמרי לזולת ולטיפול לכל אורך היום, התכוון לכך שהוא זקוק לתרופות ולמחולל החמצן. אם הנאשם נמצא לבד בבית, הוא נוטל סיכון גדול מאד. גם אם מצבו של הנאשם סטטי היום, הוא יכול להפוך ל"קטסטרופלי" בכל רגע. הסביר כי מהמחקרים הרפואיים שציטט בחוות הדעת, עולה שתוחלת חייהם של חולים דומים לנאשם הינה נמוכה מאד, אך אלה ממצאים סטטיסטיים בלבד. בנוגע לבית החולים שבכלא רמלה, מסר כי אין לו כל ידיעה על תקלות במכשור הרפואי במקום, אך ידוע לו, מביקורים רבים שערך בעניינם של חולים המאושפזים שם, שבמקום נמצא תורן אחד בלילה, ואין שם מרדים או מישהו שיוודע לעשות הנשמה.

לדברי העד, כאשר קבע שתוחלת החיים של הנאשם, גם בתנאים אופטימליים, היא בין שנה לבין שלוש שנים, ביסס את דבריו על ממוצע מחקרי. כאשר ציין בחוות דעתו שלנאשם "70 שנות קופסה בסיגריות", הכוונה היא למכפלה של מספר הקופסאות ביום שאדם מעשן. ותוחלת החיים הממוצעת של אדם שעישן כמות כזו במהלך חייו היא עשר שנים פחות מתוחלת החיים הרגילה, שהיום היא כ-80 שנה לגבר.

11. לקראת מתן גזר הדין, שלח ב"כ הנאשם הודעה/בקשה בעניין מצבו הרפואי של הנאשם, בצירוף מסמך לפיו הנאשם מטופל במכון הריאה בבית החולים הדסה עין כרם.

12. הנאשם העיד בשלב הראיות לעונש, כי יום לפני האירוע הוא היה אצל המתלונן, אמר לו שהם כבר בני 70, ואולי כדאי לאחד את המשפחה ולהפסיק עם "הסיפורים הישנים", ובתגובה אמר לו המתלונן שירדוף כל החיים, אותו, את ילדיו ואת נכדיו. לא ידע מה לעשות, השתגע. למחרת ניגש שוב אל המתלונן כדי לדבר איתו, אבל המתלונן לא היה בחנות, ואז עשה מה שעשה. לדבריו זו טעות איומה, הוא לא יודע איך עשה את זה, אבל המתלונן פשוט "שיגע" אותו.

לדברי הנאשם הוא נמצא במצב כלכלי קשה מאד, חי מקצבת זקנה של המוסד לביטוח הלאומי. נגרם לו נזק מהמעצר וגם נזק בריאותי חמור. רוצה עכשיו לנוח, לא רוצה קשר עם המתלונן.

טיעוני המאשימה לעונש:

13. במסגרת טיעוניה לעונש הדגישה ב"כ המאשימה את החומרה שבעבירת ההצתה בכלל, ואת החומרה במקרה דנן, כאשר הנאשם הצית שתי ספות בחנות ליד קונים לא מעטים, ואף ניסה להמשיך את ההצתה בשעה שאחד העובדים ניסה לכבות את האש. הגישה פסיקה. בנוגע לנזק שנגרם, הפנתה להצהרת הנפגע. לדבריה, בחנות ישנם רהיטים רבים, המרופדים בבדים, כל אלה נדבקו בריח עשן ולא ניתן היה למכור אותם. בנוסף היה פיח על התקרה והקירות, מה שהוביל להשבתה של החנות, לפגיעה במוניטין ולחסרון כיס משמעותי.

מדובר באירוע מתוכנן שנעשה מתוך מטרה. לא מדובר בפעולה שנעשתה בלהט הרגע. בסרטון ניתן לראות את הנאשם משתהה רגע לפני ביצוע העבירה, כך שהמעשה נעשה מתוך שיקול דעת. הנאשם גם נראה כשהוא שומר על קור רוח ומכך ניתן ביטוי לנחישותו של הנאשם ולכוונתו.

מבחינת הנסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה - מדובר בנסיבה לחומרה כיוון שזו לא הדרך לפתור סכסוכים.

לפיכך ביקשה לקבוע מתחם ענישה בין שנתיים לבין ארבע וחצי שנות מאסר בפועל, וכן מאסר מותנה, קנס ופיצוי למתלונן.

באשר לנסיבות שבתוך המתחם - ציינה את הודאתו של הנאשם בשלב מוקדם של ההליך, את התסקיר החיובי, ואת עברו הפלילי המאד מצומצם שאין לו משקל משמעותי. כן ציינה את עדותם של העדים לגבי אופיו הטוב של הנאשם, אם כי לטעמה יש ליתן לכך משקל מועט. גילו של הנאשם פועל לחומרה וגם לקולא. בתסקיר נאמר שהנאשם הביע צער וחרטה, אך אינו מבין לעומק את חומרת מעשיו, והוא מתמקד בעצמו, כקורבן. המאשימה סבורה שאין לקבל את המלצת שירות המבחן, שכן האינטרס הציבורי מחייב מאסר בפועל. לטענתה, עונש שירות לתועלת הציבור או מאסר לריצוי בעבודות שירות, אינו הולם את חומרת העבירות. לגרסת המאשימה, גזר הדין אמור לשקף גם שיקולי הרתעה. לפיכך אין לדעתה לחרוג ממתחם הענישה.

ביחס למצבו הרפואי של הנאשם - טענה כי מצבו לא פשוט, אך חזקה על רשויות שירות בתי הסוהר, שידעו להתמודד עם כך. לדבריה ניתן להפנות את הנאשם, במקרה דחוף, לבית החולים שבתוככי הכלא. ציינה כי הרופא שנחקר, לא ידע מהי העבירה המיוחסת לנאשם, ולא ידע כי המעשים בוצעו כאשר הנאשם אינו מחובר לחמצן וכאשר הוא ממשיך לשהות במקום אפוף עשן. בנוסף, הנאשם ביקש רק לאחרונה מבית המשפט שיינתן לו להישאר לבד בביתו, כך שנראה שהוא יכול להימצא ללא השגחה. עוד טענה כי נראה שהנאשם לא יצא לטיפול רפואיים בחצי השנה האחרונה, ומכאן שמצבו טוב מזה שתיאר הרופא. בדבריה ביקשה שלא לקבל את דברי הרופא בנוגע לתוחלת חייו של הנאשם, שכן

הטענה אינה מבוססת, וכך גם לא מבוססת הטענה לפיה עצם הכניסה למאסר יכולה להרע מאד את מצבו של הנאשם. הפנתה ל"חוק שחרור על תנאי ממאסר" אשר תוקן לאחרונה ומסדיר את מצבם של חולים במצבי קיצון. בנוגע להלכת לופליאנסקי, טענה כי יש לאזן בין טעמי הצדק המצדיקים חריגה מהמתחם, ובין חומרת המעשים. הנאשם במעשיו סיכן באופן ממשי את הציבור ופגע פגיעה קשה בנכסי ארץ, מעשים השונים ברמת המסוכנות והאלימות שבמעשיו של לופליאנסקי.

לאור זאת טענה כי למצבו הרפואי של הנאשם צריכה להיות השפעה קטנה, כאשר העונש יישאר בתוך המתחם, ברף התחתון שלו. בנוסף, לגרסת המאשימה ישנה חשיבות בהטלת קנס, מאחר שהמעשים נעשו בשל סכסוך על רקע כלכלי. כן ביקשה מאסר על תנאי, ופיצוי משמעותי למתלונן.

לאור כל האמור לעיל, ביקשה ב"כ המאשימה לגזור על הנאשם עונש של 26 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס ופיצוי למתלונן.

טיעוני ב"כ הנאשם לעונש:

14. בטיעוניו הפנה ב"כ הנאשם לפסיקה המייצגת, לטענתו, את הענישה הנוהגת, שהיא קלה בהרבה מהפסיקה אליה הפנתה ב"כ המאשימה. הציג את הנסיבות המקלות, לטעמו, במקרה דנן: הנאשם לא הגיע לחנות באישון לילה אלא ביום, שפך קצת טרנפטיין וזרק גפרורים, כך שישנו תכנון אך הוא דל ופשוט. אכן תמיד יש בהצתה סיכון שהאש תצא משליטה, אך כאן נשרפו רק שתי ספות ומיד האש כובתה. כך שמידת הסיכון כאן הייתה קטנה מאד. הנאשם הגיע למקום מתוך תסכול, ומעשהו נעשה אל מול כולם, באמצע היום. האש הייתה מצומצמת. הנאשם בן 72, נורמטיבי, הביע חרטה. ציטט מדו"ח ועדת דורנר לפיו החמרה בענישה אינה מביאה להרתעה.

בנוגע לנזקים - לדבריו המתלונן הגזים, וההערכות שלו אינן מגובות בראיות.

לטענת ב"כ הנאשם, מתחם העונש הראוי צריך להיות בין שירות לתועלת הציבור לבין מאסר בפועל של מספר חודשים.

ביחס לנסיבות בתוך המתחם - ציין את הודאתו של הנאשם, העדר העבר הפלילי למעט עבירה לא משמעותית, והפגיעה במשפחתו של הנאשם.

לחילופין, ככל שמתחם העונש גבוה יותר, ביקש ב"כ הנאשם לסטות מהמתחם לקולא, משיקולי שיקום או משיקולי צדק: שיקום - הנאשם אדם נורמטיבי, אך הוא זקוק לעיבוד הכעס אשר גרם לו לבצע את המעשה, ולכן שירות המבחן המליץ על העמדתו של הנאשם במבחן למשך שנה. וביחס לשיקולי צדק - ב"כ הנאשם ציין כי מקרה זה יוצא דופן, ונסיבותיו החריגות והמיוחדות מצדיקות סטייה מהמתחם. לדבריו, כיום עומד על שולחן הכנסת תזכיר חוק, המציע אפשרות לחרוג לקולא ממתחם העונש, בהתקיים נסיבות חריגות שאינן קשורות לביצוע העבירה. בענייננו הנאשם בן 72, תוחלת חייו קצרה, ומצבו הבריאותי עשוי להחמיר בשל העונש. ב"כ הנאשם הפנה לפסיקה, ובין היתר לפסק הדין בעניין לופליאנסקי, לפיו ניתן לחרוג ממתחם העונש הראוי במקרים חריגים, בהם העונש יפגע בבריאות באופן קשה. לדברי ב"כ הנאשם, מעדותו של הרופא עולה כי אם יגזר על הנאשם עונש מאסר, ישנה הסתברות גבוהה לכך שיסיים את חייו בתוככי הכלא.

לפיכך ביקש לקבל את המלצת שירות המבחן, ולהטיל על הנאשם שירות לתועלת הציבור וכן פיצוי מתאים.

15. הנאשם עצמו מסר כי טעה, טעות שעלתה לו ביוקר. היום הוא מקבל טיפולים רפואיים קבועים מאסיביים, הן אצל רופא ריאות והן אצל רופא המשפחה. לדבריו הוא מתקיים מקצבת הביטוח הלאומי ונמצא בכינוס נכסים. היום הוא מבקש רק דבר אחד: להחזיק מעמד ולתת הכל למשפחתו הקרובה. לדברי הנאשם, אם יוטלו עליו עבודות שירות כלשהן, הוא יעשה את כל המאמצים לבצע אותן.

מתחם העונש ההולם:

16. בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין, העיקרון המנחה את בית המשפט בענישה הוא: "**קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו**" (סעיף 40ב). עיקרון ההלימה משמעו מתן דגש לעקרון הגמול על מעשה העבירה, כאשר הנסיבות האישיות מהוות שיקול רק לאחר מכן, בקביעת העונש בתוך מתחם הענישה.

קביעת מתחם הענישה נעשית תוך התחשבות בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה (סעיף 40ג).

17. בראש ובראשונה יש להתייחס לעונש שקבע המחוקק לצד העבירות. במקרה זה 15 שנות מאסר.

18. לצד הענישה שקבע המחוקק יש להתחשב כאמור במדיניות הענישה הנהוגה.

בהתאם לפסיקה שהציגו הצדדים, מדובר בעונשי מאסר בפועל, לתקופה שבין מספר חודשים לבין שלוש שנים:

ע"פ 1951/14 באב"י מקונן נ' מדינת ישראל (15.2.15): המערער שטה לשוכרה בחתונה, התפתחה תגרה בינו לבין אנשים שהיו במקום, ובהם המתלונן, והמערער, שנפגע מדברי המתלונן, הצית את חנות התבלינים שבבעלות המתלונן, ועזב את המקום בעוד החנות עולה בלהבות. בית המשפט קבע מתחם ענישה של שנתיים וחצי עד ארבע שנים וחצי מאסר בפועל, וגזר על המערער עונש של 30 חודשי מאסר בפועל ומאסר על תנאי. ערעורו של המערער לבית המשפט העליון נדחה, תוך שבית המשפט העליון מדגיש את החומרה הרבה שבעבירה ואת העדר האופק השיקומי למערער.

ת"פ 46432-12-12 מדינת ישראל נ' פלוני (15.7.13): הנאשם פוטר מעבודתו בחנות ירקות והצית אותה. לחנות נגרם נזק מזערי. על הנאשם נגזר עונש של 20 חודשי מאסר בפועל והפעיל מאסר על תנאי, ובנוסף גזר עליו מאסר על תנאי חדש. בית המשפט הדגיש שלולא ההסדר אליו הגיעו הצדדים באותו עניין, עונשו של הנאשם היה חמור יותר.

ת"פ 4917-08-14 מדינת ישראל נ' דנדקר (15.6.15): הנאשם, יחד עם אחיו, הציתו שני כלי רכב השייכים למתלונן, איתו הסתכסך הנאשם. בגין שתי העבירות נגזר על הנאשם עונש של 30 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי ותשלום פיצוי.

ע"פ 907/14 דניאל רחמים נ' מדינת ישראל (18.11.14): המערער, יחד עם אחר קטין, הציתו את רכבה של המתלוננת, אשר העירה למערער יום קודם לכן להזיז את רכבו שחנה על המדרכה מול ביתה. על המערער נגזר עונש של 3 שנות מאסר בפועל, ששה חודשים ממנו הפעלת מאסר על תנאי. ערעורו של המערער נדחה.

ע"פ 9427/11 מדינת ישראל נ' אנידג'ר ואח' (16.2.12): הנאשמים הציתו משאית של המתלוננת בשל תחרות עסקית בינה לבין מעסיקו של הנאשם 1. בית המשפט המחוזי גזר עליהם עונש של שישה חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי, פיצוי וקנס. המאשימה ערערה לבית המשפט העליון על קולת העונש. בית המשפט העליון התייחס לחומרת העבירה ולמניע, אך בשל נסיבותיהם האישיות של הנאשמים, עברם הנקי והתסקירים החיוביים, דחה בית המשפט העליון את הערעור.

ע"פ 8501/09 אבי בוכרע נ' מדינת ישראל (10.8.10): המערער הצית את חנות המכולת שבבעלות המתלונן וגרם לנזק רב לרכוש וכן לכוויות לכלבתו של המתלונן. בית המשפט המחוזי גזר על המערער 22 חודשי מאסר בפועל ומאסר על תנאי. במהלך הערעור הוגשו תסקירים חיוביים שהעידו על שיקום. בית המשפט העליון קבע כי מקרה זה הינו אחד המקרים הנדירים בהם יש להימנע מהטלת עונש מאסר בפועל, וזאת בהתחשב בהתפתחויות שאירעו מאז מתן גזר הדין, ואשר העידו על שיקומו של המערער, והעמיד את העונש על שישה חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות.

ת"פ 535-05-11 מדינת ישראל נ' שמעון מרק (4.7.12): הנאשם הצית את הצמחייה בשטח שבין ביתו לבין בית שכניו, וזאת לאחר שהשכנים סרבו לגזום ענפים במקום. הנאשם ללא עבר פלילי, סובל ממחלה נפשית אך מאוזן תרופתית, גילה אחריות חלקית למעשיו והביע חרטה. שירות המבחן המליץ על שירות לתועלת הציבור. בית המשפט קבע כי חומרת העבירה מחייבת ענישה של מאסר בפועל, אך בשל נסיבותיו המקלות של הנאשם גזר עליו עונש של ארבעה חודשי מאסר פועל, שירוצו בעבודות שירות, מאסר על תנאי ופיקוח של קצין מבחן.

19. לעניין הערך החברתי שנפגע מהעבירה -

הערכים המוגנים בעבירה הם שמירה על הרכוש, על חיי אדם ועל שלום הציבור.

בתי המשפט הדגישו את החומרה הרבה הגלומה בעבירת ההצתה, העלולה לגרום לנזקים רבים לגוף ולרכוש: "בתי המשפט השונים עמדו על פוטנציאל הסיכון הרב הטמון בעבירת ההצתה, שכן תוצאותיה המזיקות של ההצתה והיקפן, אינן ניתנות לחיזוי מראש שיעולות הלהבות וכי מרגע זה, אין עוד בידי המשלח שליטה על האש" (ת"פ 8244/06 מדינת ישראל נ' אבו זעילה מוכתר (30.10.07); וכן ראו ע"פ 2932/00 מוטי אלמקייס נ' מדינת ישראל, פ"ד נה (3) 102).

נקבע כי יש להחמיר עם מבצעי העבירה ולגזור עליהם עונש מרתיע: "כבר נקבע לא אחת, כי עבירת ההצתה נמנית על העבירות היותר חמורות בחוק העונשין, באשר היא כרוכה בסיכון רב ובנזקים גדולים לרכוש ולנפש. על כן, מצווה בית המשפט לנקוט במדיניות ענישה מחמירה, כדי למגר תופעה זו ששוב אינה נדירה" (ע"פ 8418/04 דוידוב נ' מדינת ישראל, (31.3.05)).

וכן: "לא אחת נאמר כי אדם המשלח אש ברכוש חברו וגורם לנזק רכוש תוך עצימת עיניים אל מול האפשרות כי בעקבות כך עלולים להיגרם נזקי רכוש וגוף לאחרים, ראוי לעונש כבד ומחמיר אשר ישקף את סלידתה של

החברה ממעשים אלה" (ת"פ 8181/07 מדינת ישראל נ' אנדרוניק דניס (3.6.08)).

20. שיקולים נוספים אליהם יש להתייחס בעת קביעת המתחם -

העובדה שהעבירה נעברה תוך תכנון מוקדם; הצתת החנות באמצע היום, בשעה בה מסתובבים במקום אנשים רבים, כאשר החנות נמצאת בלב אזור עמוס בחנויות ומסעדות, וכאשר הנאשם מצית את הספות סמוך מאד למקום בו ישבו קונים; המניע לביצוע העבירה שהוא נקם במתלונן; הנזק שנגרם למתלונן ולחנות.

21. בהתחשב במכלול השיקולים כמפורט לעיל, לאור מהות העבירות ונסיבותיהן ובהתחשב בפסיקת בית המשפט העליון, אני קובעת את מתחם הענישה במקרה זה בין שישה חודשי מאסר בפועל לבין שלוש שנות מאסר בפועל.

העונש בתוך המתחם:

22. בקביעת עונשו של הנאשם בתוך המתחם, יש להתחשב לקולא בגילו של הנאשם; במצבו הרפואי הקשה; בתסקיר החיובי; בהיעדר הרשעות קודמות למעט עבירה של אי הגשת דין וחשבון לרשויות המס משנת 2000; בהודאתו המהירה של הנאשם ובחרטה שהביע. לפיכך, בנסיבות רגילות, היה מקום לגזור על הנאשם עונש קרוב לרף התחתון של מתחם הענישה.

חריגה ממתחם העונש שנקבע:

23. כאמור, ב"כ הנאשם ביקש לקבוע כי המקרה דנן הינו אחד המקרים החריגים, בהם ניתן לסטות ממתחם הענישה שלא מטעמי שיקום, כאשר העילה כאן היא מצבו הבריאותי של הנאשם.

24. בע"פ 4456/14 אביגדור קלנר נ' מדינת ישראל (29.12.15), אליו הפנה ב"כ הנאשם, דן בית המשפט העליון בערעוריהם השונים של הנאשמים במה שנודע כ"תיק הולילנד". אחד הנאשמים היה אורי לופליאנסקי, מי שמילא תפקידים בכירים בעיריית ירושלים בתקופה המדוברת, אשר נדון לשש שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס, בגין עבירות שוחד. בית המשפט העליון קיבל את הערעור, והעמיד את העונש על שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות.

ערעורו של לופליאנסקי נסב, בין היתר, על חומרת העונש, על רקע מצבו הרפואי הקשה. בית המשפט העליון דן באריכות בשאלה האם ניתן לחרוג ממתחם העונש הראוי, משיקולים שאינם שיקולי שיקום, על רקע תיקון 113 לחוק העונשין, לפיו "נסיבות שאינן קשורות הביצוע העבירה", כגון גילו של הנאשם או מצבו הרפואי, יובאו בחשבון בקביעת העונש בתוך המתחם, ואילו חריגה מהמתחם אפשרית רק משיקולי שיקום.

בסופו של דבר נקבע כי ניתן לחרוג ממתחם העונש הראוי גם בשל "שיקולי צדק", כאשר שיקולי בריאות יכללו בתוך אותם "שיקולי צדק":

"בבוא בית המשפט לשקול חריגה מטעמי צדק ממתחם העונש ההולם, שומה עליו לאזן בין טעמי הצדק המצדיקים חריגה מן המתחם, לבין חומרת המעשים שבהם הורשע הנאשם. בקטגוריה שבה עסקינן יש לבחון אם עונש של מאסר בפועל עלול לסכן את חייו של מי שהורשע בדין או לקצר בצורה ניכרת את תוחלת חייו, ולהביא מנגד, כאמור, את חומרת המעשים שבהם הורשע. תוצאת איזון זה עשויה להיות שליחתו של הנאשם לעונש מאסר בפועל הנמוך מתחתית מתחם הענישה שנקבע; או הימנעות מהשתת מאסר בפועל, גם מקום שבו "רצפת" מתחם העונש ההולם כוללת עונש מאסר בפועל, הכול לפי נסיבות המקרה" (סעיף 221 לפסק הדין).

ובחזרה לענייננו:

25. הנאשם אדם כבן 72 שנה, אשר בהתאם לחוות דעתו של פרופ' מ' רביד, כתוצאה משילוב גורמי סיכון שונים הוא סובל מתחלואה קשה ורבת פנים - בשנת 2015 עבר הנאשם אירוע מוחי, בגינו לנאשם הפרעה בשיווי המשקל, הוא אינו יציב על רגליו ונוטה ליפול; הנאשם חולה במחלת לב כלילית, עבר שני אירועים, השני מנובמבר 2014 שהותיר נזק לשריר הלב; מחלת ריאות "קיצונית בחומרתה", וכן בעיות רפואיות נוספות. מאז יוני 2015 הנאשם תלוי לחלוטין בחמצן והוא נעזר באופן קבוע במחולל חמצן. כן זקוק הנאשם לעזרת הזולת. נקבע כי הנאשם נמצא בסיכון קבוע להיכנס למצוקת נשימה, שהשלכותיה עשויות להיות קשות. השהות בכלא צפויה להחמיר את מצבו הבריאותי של הנאשם. על רקע מחקרים שונים, העריך פרופ' רביד כי גם אם ישהה הנאשם בתנאים אופטימליים של בית "תוחלת חייו קצרה ונמדדת בשנה עד שלוש".

יצוין כי לא הוגשה חוות דעת נגדית מטעם המאשימה.

26. מעשיו של הנאשם חמורים ומסוכנים. מדובר במעשים מתוכננים שנעשו בכוונה לפגוע, מעשים שסיכנו קונים תמימים ששהו בחנות בעת שהנאשם הצית בה אש. זאת ועוד, הנזק שנגרם למתלונן גדול, כפי שעלה מעדות המתלונן.

מאידך, מדובר באדם נורמטיבי, איש משפחה, שהסכסוך עם אחיו העביר אותו על דעתו והביא אותו לבצע את העבירה, מעשה שאינו תואם את אורחות חייו ואת אופיו.

27. באופן כללי, השתת עונש מאסר בפועל על הנאשם, מאחורי סורג ובריה, איננה בלתי אפשרית, ונראה כי הנאשם יוכל לקבל טיפול רפואי גם במסגרת שב"ס, אם כי טיפול טוב פחות מזה שהוא מקבל מחוץ לכותלי הכלא. עם זאת, כניסתו של הנאשם לכלא עלולה לדרדר את מצבו, שכבר עתה הוא קשה ביותר.

28. לכך יש להוסיף את הערכת פרופ' רביד, בדבר תוחלת החיים הקצרה של הנאשם. מדובר, אמנם, בהערכה המבוססת על מחקרים וסטטיסטיקה, ואפשר, וכך יש לקוות, שהנאשם יזכה לחיות חיים ארוכים וטובים, אך להערכת המומחה משמעות מבחינת גזירת הדין. משמעות שליחתו של הנאשם לכלא ולו לתקופה קצרה, על רקע חוות הדעת, עלולה להיות שהנאשם יבלה את שארית ימיו מאחורי סורג ובריה. בהתחשב במכלול הנסיבות, מדובר בעונש בלתי

מידתי.

29. בסיכומי של דבר, מדובר במקרה אשר "טעמי צדק" מצדיקים חריגה לקולא ממתחם העונש הראוי.

30. מצבו הבריאותי הקשה של הנאשם, לא יאפשר ריצוי עונש מאסר בעבודות שירות, כפי שעולה גם מהתסקיר, ולפיכך אין מנוס מקבלת המלצת שירות המבחן.

31. אשר לפיצוי למתלונן - מצפיה בסרטון המתעד את האירוע, ניתן לראות את השריפה והעשן הכבד בחנות. הסרטון תומך בגירסתו של המתלונן ובראיות שהציג באשר לנזקים שנגרמו לרהיטים בחנות בשל השריפה.

סיכום:

32. לאור האמור לעיל, אני דנה את הנאשם כמפורט להלן:

א. מאסר על תנאי של 8 חודשים, אותו לא ירצה הנאשם אלא אם יעבור, תוך 3 שנים, עבירת הצתה.

ב. הנאשם יבצע שירות לתועלת הציבור בהיקף של 100 שעות, בהתאם לתכנית שתוכן על ידי שירות המבחן ותדווח לבית המשפט בתוך 60 יום. בכל מקרה, ביצוע השל"צ לא יחל לפני 15.9.2016.

ג. הנאשם ישלם למתלונן פיצוי בסך 100,000 ₪. הפיצוי ישולם עד ליום 1.12.2016.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום מהיום.

המזכירות תשלח העתק גזר הדין לשירות המבחן.

ניתן היום, כ"ד סיוון תשע"ו, 30 יוני 2016, במעמד הצדדים.

**רבקה פרידמן-פלדמן,
שופטת**